

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

 MKTsoft

دانشگاه پیام نور

بخش علمی: مدیریت، اقتصاد و حسابداری

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته: علوم اقتصادی

بررسی پایداری تورم و عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران

حجت تقی‌لو

استاد راهنما: دکتر علی عرب‌مازار یزدی

استاد مشاور: دکتر غلام‌رضا یآوری

شهریور 1392

این رساله بر اساس قرارداد شماره 9203/667 مورخ 1392/03/18 مورد حمایت مالی پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته و حق استفاده از این رساله توسط نویسندگان به پژوهشکده پولی و بانکی اعطا شده است.

تقدیم به پدر بزرگوار و مادر مهربانم

آن دو فرشته‌ای که از خواسته‌هایشان گذشتند، سختی‌ها را به جان خریدند و خود را سپر
بلای مشکلات و ناملایمات کردند تا من به جایگاهی که اکنون ایستاده‌ام برسم

بدین وسیله از راهنمایی‌ها و مشاورت‌های جناب آقای دکتر علی عرب‌مازار یزدی استاد راهنمای محترم و جناب آقای دکتر غلام‌رضا یآوری استاد مشاور که زحمات زیادی در به بار نشستن این رساله متحمل شده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم. همچنین بر خود لازم می‌دانم از پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که حمایت مالی این رساله را تقبل نموده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را به عمل آورم.

چکیده:

هدف این مطالعه سنجش پایداری تورم و بررسی عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران می‌باشد. بدین منظور از داده‌های فصلی دوره 1354:1-1390:4 استفاده شده است. به منظور سنجش پایداری تورم در این پژوهش از روش‌های خودهمبستگی بین دوره‌ای، مجموع ضرایب خودرگرسیون و نیز آزمون ریشه واحد استفاده شده است. کاربرد هر سه روش نشان می‌دهد که پایداری تورم در ایران وجود دارد و بر اساس هر سه روش ضریب پایداری تورم در حدود 0.۷۹ (در کل دوره) می‌باشد که نشانگر پایداری بالای تورم در ایران است. بر اساس روش ضریب خودهمبستگی بین دوره‌ای چنانچه شوکی بر اقتصاد وارد شود و تورم از میانگین خود فاصله بگیرد حدود 6 فصل طول می‌کشد که به مقدار بلندمدت خود بازگردد.

پایداری تورم باعث بروز نااطمینانی در فعالان اقتصادی به دلیل بی‌اعتباری سیاست‌های بانک مرکزی در مهار تورم می‌شود و رفتار آنها را در پیش‌بینی تورم عمدتاً گذشته‌نگر می‌نماید. از سوی دیگر این نااطمینانی باعث کاهش سرمایه‌گذاری و انحراف قیمت‌های نسبی و در نتیجه باعث بروز اختلال در سیستم اقتصادی و تداوم تورم خواهد شد. با تداوم و پایداری تورم نیز سیاست‌های پولی بانک مرکزی نتیجه بخش نخواهد بود. با توجه به مطالب ذکر شده لزوم بررسی عوامل اثرگذار بر پایداری تورم و پیشنهاداتی در جهت کاهش پایداری تورم ضروری به نظر می‌رسد.

بنابراین تحقیق حاضر همچنین، به دنبال بررسی عوامل مؤثر بر پایداری تورم در اقتصاد ایران می‌باشد. عوامل مؤثر بر پایداری تورم با کاربرد رگرسیون‌های غلتان که با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی تخمین زده شده انجام گردیده است. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که پایداری باوقفه تورم، عملیات مالی دولت (در این پژوهش از نسبت مخارج به رشد درآمدهای نفتی برای نشان دادن آثار تورمی عملیات مالی دولت استفاده شده است)، تورم انتظاری، رشد نقدینگی به ترتیب از مهمترین عوامل اثرگذار بر پایداری تورم در اقتصاد ایران می‌باشند.

واژگان کلیدی: تورم، پایداری تورم، عوامل مؤثر بر پایداری تورم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	فصل اول : کلیات.....
2	1-1: مقدمه.....
5	2-1: بیان مسأله تحقیق.....
6	3-1: اهمیت انجام تحقیق.....
7	4-1: جنبه جدید بودن تحقیق.....
8	5-1: اهداف تحقیق.....
8	6-1: سوالات تحقیق.....
8	7-1: فرضیه‌های تحقیق.....
9	8-1: تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی.....
11	9-1: روش تحقیق.....
11	11-1: روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
12	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه موضوع.....
13	2-1: مقدمه.....
14	2-2: تعریف تورم.....
14	3-2: هزینه‌های تورم.....
16	4-2: نظریه‌ها در خصوص علل تورم.....

- 16.....1-4-2: تورم مبتنی بر فشار تقاضا.....
- 16.....2-4-2: تورم مبتنی بر فشار هزینه.....
- 17.....3-4-2: دیدگاه ساختارگرایان در مورد تورم.....
- 18.....4-4-2: مکتب کینزی و تورم.....
- 18.....5-4-2: تورم از دیدگاه پول‌گرایان.....
- 18.....6-4-2: نظریه مقداری پول.....
- 19.....7-4-2: تورم روانی.....
- 20.....8-4-2: تورم وارداتی.....
- 20.....1-8-4-2: تورم از راه تجارت خارجی.....
- 20.....2-8-4-2: تورم ناشی از کسری و مازاد تراز پرداخت‌ها.....
- 21.....9-4-2: دلایل سیاسی اجتماعی تورم.....
- 21.....5-2: سیر تحول تاریخی منحنی فیلیپس.....
- 22.....1-5-2: منحنی فیلیپس اولیه.....
- 23.....2-5-2: تحلیل لپسی از منحنی فیلیپس.....
- 23.....3-5-2: منحنی فیلیپس با لحاظ انتظارات.....
- 24.....4-5-2: انتظارات عقلایی و منحنی فیلیپس.....
- 25.....5-5-2: منحنی فیلیپس در فضای تورم-محصول.....
- 26.....6-5-2: منحنی فیلیپس کینزین‌های جدید.....

28	6-2: بررسی پایداری تورم
28	1-6-2: مفهوم پایداری تورم
29	2-6-2: چگونگی شکل‌گیری پایداری تورم
31	3-6-2: انواع پایداری تورم
31	1-3-6-2: پایداری درونی
31	2-3-6-2: پایداری بیرونی
32	3-3-6-2: پایداری بر پایه انتظارات
32	4-6-2: عوامل ایجاد کننده پایداری تورم
33	1-4-6-2: عدم اعتبار کامل بانک مرکزی
35	2-4-6-2: انتظارات تورمی
36	3-4-6-2: پایدار بودن تقاضای کل
37	7-2: پیشینه موضوع در سطح بین‌الملل
37	1-7-2: مطالعات در خصوص تورم و پایداری تورم
41	2-7-2: مطالعات بین‌المللی پیرامون پایداری تورم و عوامل مؤثر بر آن
48	3-7-2: مطالعات داخلی
51	8-2: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
53	فصل سوم: بررسی روند تورم و سنجش درجه پایداری آن در اقتصاد ایران
54	1-3: مقدمه

- 55.....2-3: بررسی روند تورم در طی دوره زمانی 1354-1390.....
- 57.....3-3: رابطه تورم با سایر متغیرها.....
- 57.....1-3-3: رابطه تورم و رشد نقدینگی.....
- 59.....2-3-3: رابطه تورم و شکاف تولید.....
- 60.....3-3-3: رابطه تورم و درآمدهای نفتی.....
- 62.....4-3-3: بررسی رابطه تورم و نرخ ارز.....
- 64.....4-3: روش‌های اندازه‌گیری پایداری تورم.....
- 64.....1-4-3: روش ضریب همبستگی بین دوره‌ای.....
- 65.....2-4-3: روش مجموع ضرایب خودرگرسیون.....
- 66.....3-4-3: آزمون ریشه واحد.....
- 68.....5-3: سنجش پایداری تورم در ایران.....
- 69.....1-5-3: روش خودهمبستگی بین دوره‌ای.....
- 70.....2-5-3: روش مجموع ضرایب خودرگرسیون.....
- 75.....3-5-3: آزمون ریشه واحد.....
- 75.....6-3: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
- 77.....فصل چهارم: الگوی تحقیق و برآورد.....
- 78.....1-4: مقدمه.....
- 78.....2-4: الگوی تحقیق.....

81	3-4: داده‌ها، منابع و نحوه محاسبه آنها
83	4-4: بررسی پایایی متغیرها
84	1-4-4: مفهوم پایایی
84	2-4-4: آزمون ریشه واحد دیکی فولر
84	3-4-4: آزمون KPSS
85	5-4: نتایج تخمین
89	1-5-4: بررسی مسأله ناهمسانی واریانس
90	2-5-4: بررسی مسأله خودهمبستگی
90	3-5-4: آزمون CUSUM
91	6-4: توابع عکس‌العمل آنی
94	7-4: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
96	فصل پنجم: نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات
97	1-5: مقدمه
97	2-5: خلاصه پژوهش
100	3-5: پاسخگویی به سؤالات و فرضیه‌های تحقیق
101	4-5: نتیجه‌گیری و پیشنهادات
104	5-5: پیشنهادات برای تحقیقات آتی
106	منابع و مأخذ

صفحه چکیده انگلیسی

صفحه عنوان انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
56.....	جدول (1-3) مشخصات آماری نرخ تورم در دوره 1390-1354.....
59.....	جدول (2-3) میانگین رشد نقدینگی، تورم و تولید در دوره 1390-1354.....
66.....	جدول (3-3) تعیین بالا یا پایین بودن درجه پایداری.....
69.....	جدول (4-3) بررسی پایداری تورم به روش ضریب خودهمبستگی بین دوره‌ای.....
71.....	جدول (5-3) تعیین وقفه بهینه مدل AR.....
72.....	جدول (6-3) آزمون پایداری تورم با روش مجموع ضرایب خودرگرسیون.....
73.....	جدول (7-3) آزمون پایداری تورم بر اساس دوره‌های تورمی بالا و پایین.....
74.....	جدول (8-3) خلاصه نتایج.....
75.....	جدول (9-3) آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای بررسی پایداری تورم.....
84.....	جدول (1-4) آزمون ریشه واحد دیکی-فولر برای متغیرها.....
85.....	جدول (2-4) آزمون KPSS بر روی سطح متغیرها.....
86.....	جدول (3-4) نتایج حاصل از تخمین الگو.....
90.....	جدول (4-4) آزمون ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی سریالی.....
93.....	جدول (5-4) عکس‌العمل پایداری تورم به تکانه در سایر متغیرها.....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
17.....	نمودار (1-2) تورم فشار هزینه.....
25.....	نمودار (3-2) انتظارات عقلایی و منحنی فیلیپس.....
56.....	نمودار (1-3) روند تورم بر اساس شاخص قیمت مصرف‌کننده.....
58.....	نمودار (2-3) رابطه رشد نقدینگی، تورم و تولید.....
60.....	نمودار (3-3) روند فصلی شکاف تولید ناخالص داخلی.....
61.....	نمودار (4-3) درآمدهای نفت و گاز در دوره 1350-1390.....
63.....	نمودار (5-3) روند شوک‌های نرخ ارز با استفاده از فیلتر هودریک پرسکات.....
70.....	نمودار (6-3) پایداری تورم در دوره مورد مطالعه.....
91.....	نمودار (1-4) آزمون Cusum.....
93.....	نمودار (2-4) عکس‌العمل پایداری تورم نسبت به تکانه در سایر متغیرها.....

فصل اول

کلیات تحقیق

1-1- مقدمه

تورم از معضلات اقتصاد ایران در دهه های اخیر بوده است. متوسط نرخ تورم از سال 1350-1389 در حدود 17 درصد بوده است. یکی از مشکلاتی که همواره دست اندرکاران اقتصادی و به ویژه مقامات پولی کشور در مقوله تورم با آن مواجه اند پایداری تورم¹ می باشد. در اثر پایداری تورم اتخاذ سیاست‌هایی به منظور کاهش نرخ تورم در کوتاه مدت می تواند به شکل افت فعالیت‌های واقعی اقتصاد نمایان گردد.

براساس تعریف، چنانچه متغیری در اثر وارد شدن یک شوک، از روند میانگین خود منحرف شده و برای مدتی طولانی در وضعیت جدید خود باقی بماند آن متغیر دارای رفتاری بادوام² یا پایدار می باشد. بررسی تاریخی روند تورم در ایران نیز نشان دهنده پایدار بودن این متغیر می باشد زیرا زمانی که این نرخ از سطح هدف گذاری شده توسط مقامات پولی منحرف می گردد، به طور معمول حداقل چندین فصل طول می کشد تا به سطح مطلوب خود بازگردد. اگرچه اقتصاددانان در پایدار بودن تورم و هزینه های کاهش آن توافق زیادی دارند، اما در مورد عوامل ایجاد کننده آن توافق زیادی وجود ندارد. پایداری تورم و هزینه های اتخاذ سیاست های ضد تورمی ممکن است به دلایل متعددی از جمله پایدار بودن تقاضای کل، چسبنده بودن سطوح قیمت و دستمزد ناشی از وجود قراردادهای رسمی، عدم شفافیت سیاست های پولی اتخاذ شده، عدم اعتبار مقامات پولی و در نتیجه عدم واکنش صحیح عاملان اقتصادی به سیاست های پولی اعمال شده، نوسانات نرخ ارز، عدم استقلال مقامات پولی در بکارگیری ابزارهای پولی و نوسانات نرخ ارز حاصل شود.

در رابطه با مفاهیم اصولی پایداری می توان بیان داشت که پایداری تورم در دوره های تورمی بالا و دوره های ضد تورمی و یا ثبات قیمت ها دلالت ضمنی یکسانی نخواهد داشت. در دوره های تورمی بالا، پایداری بر یک مفهوم منفی دلالت دارد در حالیکه در دوره های تورمی پایین ممکن است چنین مفهومی قابل تصور نباشد. به طور واضح در شرایط تورمی، نرخ های تورم بیشتری با تورم بالا در آینده همراه خواهند شد (چرخه فاسد و

---

¹ . Inflation Persistence

² . Persistent

نادرست)^۳ درحالی‌که در شرایط ضدتورمی، لختی و اینرسی انتظارات تورمی شکسته شده و تورم به طور مداوم و پیوسته کاهش می‌یابد (چرخه تمیز و درست).^۴

بنابراین می‌توان گفت که بررسی پایداری تورم و نیز عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران به منظور سیاست‌گذاری های پولی و مالی اهمیت فراوانی دارد.

در این راستا، فصل اول این پژوهش به بررسی کلیات تحقیق پرداخته است. در این فصل ابتدا به معرفی مسأله تحقیق پرداخته و به دنبال آن ضرورت انجام تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه به تمایز این تحقیق با سایر تحقیقات انجام شده در این زمینه پرداخته و اهداف تحقیق به صورت تیتروار بیان شده است. سپس سؤالات و فرضیاتی که باید در پایان به آنها پاسخ داده شود مطرح می‌شود. در نهایت به تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی در رابطه با تحقیق پرداخته و به روش تحقیق و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها اشاره می‌شود.

در فصل دوم به ارائه دیدگاه‌های نظری در رابطه با تورم و عوامل مؤثر بر پایداری تورم پرداخته شده است. همچنین به روش‌هایی در جهت کاهش تورم و پایداری آن با توجه به مطالعات انجام شده در این زمینه اشاره شده است. بخش دوم فصل حاضر به بررسی مطالعات موجود در زمینه پویایی‌های تورم، پایداری تورم و عوامل مؤثر بر پایداری تورم پرداخته و ویژگی‌های هر یک از مطالعات را تشریح می‌نماید. در این بخش تحقیقات انجام شده در سه دسته طبقه‌بندی شده‌اند. دسته اول مطالعاتی هستند که فقط به سنجش پایداری تورم و روش‌های موجود در این زمینه اشاره می‌نمایند. دسته دوم مطالعاتی را شامل می‌شود که به بررسی عوامل مؤثر بر پایداری تورم در کشورهای مختلف و روش‌های موجود در این زمینه می‌پردازد و بالاخره دسته سوم تحقیقاتی هستند که در ایران در بوته آزمایش قرار گرفته و بیشتر به سنجش پایداری تورم می‌پردازند.

در فصل سوم به بررسی تورم در طی دوره 1354-1390 و سنجش درجه پایداری آن در ایران می‌پردازد. در این فصل پایداری تورم و درجه آن با استفاده از سه روش (ضریب خودهمبستگی بین‌دوره‌ای، مجموع ضرایب خودرگرسیون و آزمون ریشه واحد) مورد سنجش قرار می‌گیرد.

---

³ . Vicious Circle.

⁴ . Virtuous Circle.

فصل چهارم به بررسی ساختار الگو، تخمین و تحلیل نتایج اقتصادی حاصل از این برآورد اختصاص داده شده است. به منظور ارتباط دادن متغیر وابسته این الگو (ضریب پایداری تورم) با متغیرهای توضیح‌دهنده از روش رگرسیون‌های غلتان استفاده شده است. الگوی این تحقیق با استفاده از داده‌های فصلی برای دوره زمانی 1354-1390 و با به کارگیری روش برآوردگر حداقل مربعات معمولی برآورد شده است.

در فصل پنجم نیز در ابتدا جمع‌بندی از کلیه فصول قبلی ارائه نموده و سپس به سؤالات و فرضیات مطروحه در فصل اول پاسخ داده شده است. در نهایت به نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات سیاستی در جهت کنترل و کاهش تورم و درجه پایداری آن در ایران شده است.

1-2- بیان مسأله تحقیق

تورم یکی از معضلات ایران در دهه های اخیر بوده است. متوسط نرخ تورم در دهه 50 برابر با 14 درصد، در دهه 60 برابر با 18 درصد، در دهه 70 برابر با 24 درصد و در دهه 80 نیز برابر 15 درصد بوده است. با توجه به آمار فوق نرخ تورم به طور متوسط در چهار دهه اخیر تقریباً 17 درصد بوده است. براساس تعریف، چنانچه متغیری در اثر وارد شدن یک شوک از روند میانگین خود منحرف شده و برای مدتی طولانی در وضعیت جدید خود باقی بماند آن متغیر دارای رفتاری با دوام یا پایدار می باشد. بنابراین تمایل تدریجی و آهسته تورم به همگرایی به سمت مقدار بلندمدت خود که در اثر بروز یک شوک ایجاد می شود را پایداری تورم می گویند. پایداری تورم را می توان به سه مورد درونی (ذاتی)، بیرونی و پایداری بر پایه انتظارات تقسیم بندی نمود. عکس العمل آرام و بطئی تورم به شوک های مختلف کلان اقتصادی ارتباط نزدیکی با مکانیزم تعیین قیمت و دستمزد دارد. چنانچه قیمت ها و دستمزد به طور نامرتب تعدیل شوند، آنها به تدریج اثرات این شوک ها را دریافت می نمایند و لذا نرخ تورم مشاهده شده در طی چندین دوره متوالی پایدار خواهد ماند، این پایداری تورم ذاتی است. همچنین شاخص بندی قیمت و دستمزد که در تعیین تورم به صورت گذشته نگر لحاظ می شود به پایداری تورم اضافه می شود. پایداری بیرونی تورم از کانال شوک های وارده مختلف کلان اقتصادی به تورم تعیین می شود به عبارتی پایداری انحرافات شکاف تولید از سطح بالقوه آن و هزینه نهایی واقعی است.⁵

به خاطر وجود اطلاعات نامتقارن، چسبندگی اطلاعات یا عدم اعتبار کافی، انتظارات بخش خصوصی درباره هدف تورمی بانک مرکزی می تواند متفاوت از هدف تورمی واقعی باشد که پایداری بر پایه این نوع انحرافات پایداری بر پایه انتظارات نامیده می شود.⁶ عوامل گوناگونی در پایداری تورم مؤثرند که از آن جمله می توان به انتظارات تورمی عاملان اقتصادی، تورم دوره های گذشته، نوسانات نرخ ارز اشاره نمود.⁷ به نظر می رسد یکی دیگر از عوامل مهم در پایداری تورم رشد حجم پول باشد زیرا در بلندمدت در تورم منعکس می شود. نبود انضباط مالی و اعمال سیاست های انبساطی یکی دیگر از مسائلی است که در حجم نقدینگی مؤثر است. دولت با کسری بودجه که ناشی از عدم پوشش درآمد و هزینه های خود است با استقراض از بانک مرکزی بر حجم

⁵ . Angeloni,2004

⁶ . Angeloni,2004

⁷ . F. Altissimo & et al,2006

نقدینگی می‌افزاید. همچنین عرضه تسهیلات بانکی بدون توجه به ظرفیت اقتصادی به افزایش حجم نقدینگی می‌افزاید.

بنابراین ادامه سیاست‌های انبساطی پولی و مالی (افزایش بودجه عمرانی) از محل ریالی کردن درآمدهای نفتی فشارهای تورمی زیادی ایجاد می‌کند. بنابر موارد فوق در این پژوهش ابتدا به بررسی پایداری تورم و درجه آن در اقتصاد ایران پرداخته و سپس عوامل اثرگذار بر آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و سعی می‌نماییم تأثیر هرکدام از آنها را بر پایداری تورم به طور مجزا بررسی نموده و مهمترین عامل اثرگذار بر پایداری تورم در ایران را به منظور سیاست‌گذاری در جهت کنترل درجه پایداری تورم مشخص نماییم.

1-3- اهمیت انجام تحقیق

تورم از معضلات اقتصاد ایران در دهه‌های اخیر بوده است (متوسط نرخ تورم در چهار دهه اخیر 17 درصد بوده است). در دهه 1350 به دلیل افزایش درآمدهای نفتی و رشد سریع اعتبارات جاری و عمرانی دولت به همراه افزایش اعتبارات بانکی در مدتی محدود، تقاضای مؤثر به شدت افزایش یافت. از آنجاکه ظرفیت اقتصادی کشور توانایی پاسخگویی به این افزایش تقاضا را نداشت عدم تعادل بین عرضه و تقاضا و فزونی تقاضا موجب افزایش تقاضا گردید. البته به دلیل بالا بودن درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت در دوره مذکور، فشار وارد شده بر تراز پرداخت‌ها نامحسوس بود. اما همین امر (تأمین فزونی تقاضا از طریق واردات) منجر به حرکت جامعه به سمت مصرف‌گرایی گردید. تغییر در الگوی مصرف و فزونی تقاضا نسبت به توان تولیدی کشور با روندی پایدار تاکنون نیز ادامه داشته است و یکی از دلایل اصلی پایداری تورم در اقتصاد کشور شناخته می‌شود. استمرار شرایط تورمی می‌تواند موجب نامطلوب‌تر شدن توزیع درآمد، کاهش قدرت خرید صاحبان درآمد ثابت، منفی شدن نرخ سود سپرده‌های بانکی و کاهش قدرت بین‌المللی کشور گردد.

در مسئله تورم دولت همیشه واکنش‌های کم اثر زود بازده را بر دور اندیشی‌ها و اقدامات اساسی بلندمدت ترجیح داده است به همین دلیل تورم به صورت یک بیماری مزمن در ساختار اقتصاد کشور ماندگار شده است، بنابراین با استمرار شرایط تورمی انتظارات عاملان اقتصادی در کشور یعنی خانوارها و مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و حتی دستگاه‌های دولتی که با تداوم تورم شکل گرفته است بر رفتار آنها اثرگذار خواهد بود. در